

เรื่อง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่ (นายสาธิต นครินทร์สาคร และผู้ร้องอื่น รวม ๒๐ คำร้อง)

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ศาลแขวงตลิ่งชันส่งคำโต้แย้งของจำเลย ในคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๖๖๘/๒๕๕๐ นายประจวบ เจริญเฟื่องฟู โจทก์ นายสาธิต นครินทร์สาคร จำเลย (ผู้ร้อง) และศาลแพ่งธนบุรีส่งคำโต้แย้งของจำเลย อีก ๑๙ คดีดังนี้

๑) นายสาธิต นครินทร์สาคร เป็นจำเลย ๓ คดี คือ

๑.๑ คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๒๗๖๕/๒๕๓๙ นายณรงค์ชัย ตระกูลสุขสันต์ โจทก์

๑.๒ คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๔๗๖๗/๒๕๕๐ นางพรทิพย์ พิมลรัตน์ โจทก์

๑.๓ คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๔๗๘๐/๒๕๕๐ นายนาค ธนาพงษ์ธรรม โจทก์

๒) นางวิมล แก่นแก้ว เป็นจำเลย ๓ คดี คือ

๒.๑ คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๔๘๗๐/๒๕๕๐ นางสุวารี ประดับทอง โจทก์

๒.๒ คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๗๖๘๘/๒๕๕๐ นายวันชัย วัชรเมงคผล โจทก์

๒.๓ คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๘๒๑๖/๒๕๕๐ นายนาค ธนาพงษ์ธรรม โจทก์

๓) นายบรรจง ศรีกาหลง เป็นจำเลย ๓ คดี คือ

๓.๑ คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๗๕๕๕/๒๕๓๙ นายวันชัย วัชรเมงคผล โจทก์

๓.๒ คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๑๐๖๓/๒๕๕๑ นางชูศรี วัตย์ม โจทก์

๓.๓ คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๑๘๑๑/๒๕๕๑ นางมาลี พิทักษ์เสนห์ โจทก์

๔) นายนิมิต กุลละวณิชย์ เป็นจำเลย ๒ คดี คือ

๔.๑ คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๔๑๖๑/๒๕๓๖ นางเตือนใจ ตริวิเชียร โจทก์

๔.๒ คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๕๑๓๔/๒๕๓๘ นางสุภาภรณ์ คณิงเหตุ โจทก์

๕) นางสาว ไตรเลิศ เป็นจำเลย ๓ คดี คือ

๕.๑ คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๔๒๕๐/๒๕๓๙ นางเตือนใจ ตริวิเชียร โจทก์

๕.๒ คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๔๗๔/๒๕๕๐ นายนาค ธนาพงษ์ธรรม โจทก์

๕.๓ คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๑๕๕๕/๒๕๕๑ นายชัดชัย คณิงเหตุ โจทก์

๖) คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๓๗๘๘/๒๕๕๒ นายวันชัย วัชรเมงคผล โจทก์ นายมานพ ไตรมนตรี จำเลย

๗) คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๔๘๓๘/๒๕๕๒ นายวันชัย วัชรเมงคผล โจทก์ นายหนูจันทร์ แก้วเกิน จำเลย

๘) คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๔๐๑/๒๕๕๒ นายนาค ธนาพงษ์ธรรม โจทก์ นางวันดี ชะเอมเทศ จำเลย

๙) คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๔๖๑๒/๒๕๓๙ นายชัชชัย คณิงเหตุ โจทก์ นายสมเจตต์ แสงคุ้มภัย จำเลย

๑๐) คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๑๔๓๔/๒๕๔๒ นางเตือนใจ ตรีวิเชียร โจทก์ นายพงษ์ชาย พรชื่น จำเลยที่ ๑ และนายสมปอง คำหอมริน จำเลยที่ ๒

ศาลแขวงตลิ่งชัน และศาลแพ่งธนบุรีได้ส่งคำโต้แย้งของจำเลยในคดีแพ่งเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ รวม ๒๐ คำร้อง ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๖ (๓) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ โดยสรุปข้อเท็จจริงได้ดังนี้

๑.๑ ผู้ร้องแต่ละคดีต่างถูกฟ้องเป็นจำเลยตามสัญญากู้ยืม ซึ่งบางคดีศาลได้พิจารณาพิพากษาให้จำเลยชำระหนี้ บางคดีศาลพิพากษาให้คดีเป็นอันเสร็จเด็ดขาดไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความให้จำเลยชำระหนี้

๑.๒ โจทก์แต่ละคดีได้ขอออกหมายบังคับคดี และได้มีการบังคับคดีโดยหักเงินเดือนบำเหน็จ และเงินโบนัสของผู้ร้อง ตามคำสั่งของเจ้าพนักงานบังคับคดี

๑.๓ ต่อมาผู้ร้องถูกยกเลิกจำนองโดยจะได้รับเงินค่าชดเชย ซึ่งเจ้าพนักงานบังคับคดีได้มีคำสั่งอายัดเงินนี้ และผู้ร้องแต่ละคดีได้ยื่นคำร้องต่อศาลขอให้กำหนดจำนวนเงินที่อายัดสิทธิเรียกร้องเสียใหม่ (คำร้องขอให้กำหนดจำนวนเงินเจ้าพนักงานบังคับคดี อายัดสิทธิเรียกร้อง) โดยอ้างสิทธิตามรัฐธรรมนูญและยื่นคำร้องขอให้ศาลส่งความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

๒. ประเด็นเบื้องต้น

การที่ผู้ร้องซึ่งเป็นคู่ความในคดีที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดยื่นคำร้องในระหว่างการบังคับคดีว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) ซึ่งเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับคดีแก่คดีของผู้ร้อง ต้องด้วยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ เพราะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ขอให้ศาลส่งคำร้องมายังศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ และศาลส่งคำร้องดังกล่าวมายังศาลรัฐธรรมนูญ แล้วนั้น คู่ความสามารถดำเนินการได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๘ (๑) บัญญัติว่า “คดีที่ได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดแล้ว ห้ามมิให้คู่ความเดียวกันหรือฟ้องกันอีกในประเด็นที่ได้วินิจฉัยโดยอาศัยเหตุอย่างเดียวกัน เว้นแต่ในกรณีต่อไปนี้ (๑) เมื่อเป็นกระบวนการพิจารณาบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล” และมาตรา ๓๐๒ วรรคหนึ่งให้อำนาจศาลชี้ขาดในเรื่อง “ศาลที่มีอำนาจออกหมายบังคับคดีหรือหมายจับลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือมีอำนาจนำคำวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องใด ๆ อันเกี่ยวข้องกับการบังคับคดีตามคำพิพากษา หรือคำสั่งซึ่งได้เสนอต่อศาลตามบทบัญญัติแห่งลักษณะนี้ คือศาลที่ได้พิจารณา และชี้ขาดตัดสินคดีในชั้นต้น” จึงเห็นได้ว่า ในชั้นบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งยังมีการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดได้ มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) จึงเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีของผู้ร้อง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง และแม้ว่าคดีตามคำร้องนี้ ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว แต่ในการบังคับคดีศาลยังมีอำนาจพิจารณาในชั้นนี้อยู่ และไม่ว่าศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยว่า คำร้องดังกล่าวต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ หรือไม่ คำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้วมิได้ถูกกระทบกระเทือน เพราะจำเลยยังคงต้องชำระหนี้ตามคำพิพากษา คำร้องดังกล่าวเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ แล้วศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจรับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณาได้

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) ที่ให้อำนาจศาลใช้ดุลพินิจกำหนด สิทธิเรียกร้องเป็นเงินที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๖ เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองลูกหนี้ตามคำพิพากษา ให้สามารถดำรงชีพหรือประกอบภารกิจได้ โดยอาศัยสิทธิเรียกร้องเป็นเงินตามที่บัญญัติยกเว้นไว้ ไม่ให้ ต้องอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี แต่มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๒) และ (๓) บัญญัติแตกต่างกัน มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) บัญญัติให้ศาลกำหนดจำนวนสิทธิเรียกร้องเป็นเงินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ที่เป็นพนักงาน ลูกจ้าง หรือคนงาน ที่ไม่ใช่เป็นข้าราชการหรือลูกจ้างของรัฐบาลให้อยู่ในความรับผิดชอบ แห่งการบังคับคดีได้ แตกต่างกับมาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๒) ซึ่งบัญญัติให้สิทธิเรียกร้องเป็นเงินลักษณะ เดียวกับมาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) ทั้งหมดที่ข้าราชการหรือลูกจ้างของรัฐบาลได้รับไม่ต้องอยู่ในความรับผิดชอบ แห่งการบังคับคดี โดยไม่ต้องให้ศาลกำหนดดังเช่น มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) นั้น เมื่อพิจารณาสถานะ ของข้าราชการและลูกจ้างของรัฐบาลซึ่งต้องอยู่ในระเบียบวินัยตามกฎหมาย กฎระเบียบ ย่อมไม่มีสิทธิ เสรีภาพเช่นบุคคลทั่วไป ประกอบกับการประกอบอาชีพอื่นถูกจำกัดบางประการ โดยเฉพาะข้าราชการ หรือลูกจ้างของรัฐบาลบางตำแหน่งไม่อาจประกอบอาชีพอื่นได้ คงอาศัยเงินรายได้จากเงินเดือนและเงินอื่น ตามกฎหมายกำหนด ทั้งมาตรา ๒๘๖ วรรคสอง กำหนดหลักเกณฑ์ให้ศาลเป็นผู้กำหนดสิทธิเรียกร้อง เป็นเงินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งเป็นพนักงาน ลูกจ้าง หรือคนงาน ตามมาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) ที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี โดยใช้อัตราเงินเดือนขั้นต่ำสุดของข้าราชการพลเรือนเป็นเกณฑ์ และยังให้ สิทธิอุทธรณ์การกำหนดจำนวนเงินดังกล่าวของศาลชั้นต้นต่อศาลอุทธรณ์ได้อีกด้วย เป็นการให้ดุลพินิจแก่ศาล ที่พิจารณาคดีจะพิจารณากำหนดจำนวนเงินได้ตามความเหมาะสม ตามพฤติการณ์แห่งคดีด้วยความเป็นธรรม พิจารณาตามหลักการ และเหตุผลข้างต้นแล้วจึงมิใช่การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) ตามคำร้องขอให้วินิจฉัยไม่ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

องค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นายประเสริฐ นาสกุล นายโกเมน ภัทรภิรมย์ นายจุมพล ณ สงขลา พลโท จุล อติเรก นายปรีชา เฉลิมวณิช นายมงคล สระฐาน นายสุจิต บุญบงการ นายสุจินดา ยงสุนทร นายสุวิทย์ ธีรพงษ์ นายอนันต์ เกตุวงศ์ นายอิสสระ นิตทัณฑ์ประภาศ และนายอูระ หวังอ้อมกลาง

หมายเหตุ ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๑๘ ตอนที่ ๖๘ ก วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๔๔